

Regeringens proposition

1998/99:102

Handel med ädelmetallarbeten

Prop.
1998/99:102

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 maj 1999

Göran Persson

Mona Sahlin
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om handel med ädelmetallarbeten, som skall ersätta lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten.

Nuvarande lagstiftning innehåller delar vars förenlighet med EG-rättens principer om fri varurörlighet kan ifrågasättas. Det gäller främst förbudet att saluföra såsom ädelmetallarbeten eller som utfört av guld, silver eller platina arbeten med finhalt understigande för guld 585 tusendelar (motsvarande 14 karat), för silver 830 tusendelar och för platina 950 tusendelar. Eftersom internationell standard tillåter lägre finhalter och även flera länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) tillåter arbeten med dessa lägre finhalter att säljas som ädelmetallarbeten respektive utförda av guld, silver eller platina, innebär den nuvarande lagstiftningen ett hinder för den fria varurörligheten inom EES. I förslaget anpassas därför lägsta tillåtna finhalter för ädelmetallarbeten till vad som gäller enligt internationell standard, vilket även överensstämmer med de finhalter som tillåts i förslag till EG-direktiv. Detta innebär för guld 375 tusendelar (motsvarande 9 karat), för silver 800 tusendelar och för platina 850 tusendelar. Anpassning till principen om den fria rörligheten sker även genom att namnstämplarna från något annat land inom EES jämföras med svenska namnstämplarna utan krav på registrering i Sverige om det på ett tillfredsställande sätt går att identifiera den som anbringat stämpeln.

Vidare avskaffas monopolet för den frivilliga tredjepartskontrollen. I stället införs ett system där det är möjligt att få ädelmetallarbeten tredjepartskontrollerade av ackrediterade kontrollorgan.

Regler införs om tillsyn över lagens efterlevnad, inklusive ett bemyndigande för den myndighet regeringen bestämmer att utöva denna tillsyn samt möjlighet för tillsynsmyndigheten att begära handräckning av polisen. De speciella straffrättsliga bestämmelser som finns i nuvarande lagstiftning avskaffas.

Slutligen avskaffas registreringsplikten för tillverkare, försäljningsställen och importörer.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari år 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Förslag till lag om handel med ädelmetallarbeten	5
3	Ärendet och dess beredning.....	9
4	Inledning.....	10
4.1	Nu gällande ädelmetallagstiftning och bakgrunden till översynen	10
4.2	1972 års ädelmetallkonvention.....	11
4.3	ISO-standarden 9202	12
5	Den svenska ädelmetallagstiftningen och EG-rätten	12
5.1	Fri varurörlighet enligt EG-fördraget.....	12
5.2	Pågående direktivarbete	13
5.3	Formell underrättelse enligt EG-fördraget	14
6	Förslag	14
6.1	Fortsatt lagstiftning	14
6.2	Behov av EG-anpassning	15
6.2.1	Lagstiftningens omfattning	15
6.2.2	Negativ avvikelse.....	18
6.2.3	Namnstämplar	19
6.3	Öppet system för kontroll.....	20
6.3.1	Bakgrund	20
6.3.2	Förslag	21
6.4	Tillsyn m.m.	22
6.4.1	Tillsyn över ädelmetallagstiftningen	22
6.4.2	Registreringsplikt för tillverkare, importör och försäljningsställe	23
6.4.3	Möjlighet att föreskriva om undantag från lagens tillämpning.....	24
7	Ekonomiska konsekvenser	25
8	Ikraftträdande m.m.	25
9	Författningskommentar.....	27
Bilaga 1	Promemorian EG-anpassning och genomförande av . öppna system i svensk ädelmetallagstiftning – Sammanfattning .	30
Bilaga 2	Promemorian EG-anpassning och genomförande av öppna system i svensk ädelmetallagstiftning – Lagförslag	31
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	35
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	36
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	39
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 maj 1999.....		41
Rättsdatablad.....		42

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar förslag till lag om handel med ädelmetallarbeten.

2 Förslag till lag om handel med ädelmetallarbeten

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag tillämpas på yrkesmässig tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten.

Med ädelmetallarbeten avses arbeten av guld, silver eller platina som innehåller, om arbetet är utfört av

guld, 375 tusendelar eller mer fint guld,

silver, 800 tusendelar eller mer fint silver,

platina, 850 tusendelar eller mer fin platina,

med en tillåten avvikelse nedåt för guld och platina av fem tusendelar samt för silver av åtta tusendelar.

Lagen gäller inte sådana arbeten som är avsedda uteslutande för medicinsk, vetenskaplig eller industriell användning eller uppenbarligen har antikvariskt värde.

2 § I ett ädelmetallarbete får ingå, förutom delar av guld, silver eller platina samt legeringar av dessa metaller, delar av annan metall eller annat ämne under förutsättning att varje sådan del är lätt skönjbar och till utseendet tydligt skiljer sig från ädelmetallen.

Om tillverkningstekniska skäl föranleder det eller om det krävs för att arbetet skall fylla sin praktiska uppgift, får det även i annat fall ingå delar av annan metall eller annat ämne.

3 § När arbeten som innehåller guld, silver eller platina saluhålls eller säljs inom landet får endast arbeten som uppfyller kraven enligt 1 och 2 §§ utges för att vara ädelmetallarbeten eller vara utförda av guld, silver eller platina. Vid saluhållande eller försäljning av arbeten med lägre halt sådan metall får det anges att arbetet innehåller guld, silver eller platina. Det måste dock tydligt framgå att arbetet innehåller lägre halt ädel metall än ett ädelmetallarbete.

Stämplor m. m.

4 § Med ansvarsstämplor avses stämplor som är avsedda uteslutande för ädelmetallarbeten. De får endast anbringas på sådana arbeten.

5 § Ansvarsstämplor är tillverkarens eller importörens namnstämpel, finhaltstämpel, ortsmärke och årsbeteckning.

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034).

En svensk tillverkares eller importörs namnstämpel skall för att få anbringas vara godkänd och registrerad av det organ regeringen bestämmer.

Med en namnstämpel enligt denna lag jämställs namnstämpel från något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) om stämpeln har registrerats hos ett offentligt organ eller det på annat tillfredsställande sätt går att identifiera den som har anbringat stämpeln.

6 § Ett ädelmetallarbete av guld eller platina skall vid saluhållande eller försäljning vara försett med finhaltsstämpel och namnstämpel. Namnstämpel behövs inte om arbetet är kontrollstämplat enligt 8 §. Namnstämpel enligt 5 § andra stycket krävs dock alltid om arbetet är försett med ett svenskt ortsmärke eller en svensk årsbeteckning.

Om i ett ädelmetallarbete som saluhålls eller säljs ingår någon del av annan metall eller annat ämne enligt 2 §, skall detta vara angivet på denna del, om inte tillverkningstekniska hinder möter.

7 § Ansvarsstämpling skall göras genom tillverkarens försorg. Importerade arbeten som inte har ansvarsstämplats av tillverkaren skall stämplas genom importörens försorg. Som tillverkare anses även den som yrkesmässigt har givit någon annan i uppdrag att utföra ädelmetallarbeten. Tillverkaren respektive importören ansvarar för att utförda ädelmetallarbeten motsvarar de anbringade ansvarsstämplarna.

8 § En tillverkare eller importör kan låta ett kontrollorgan som är ackrediterat för uppgiften enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll kontrollera finhalten i ett ädelmetallarbete som har försetts med finhaltsstämpel. Om kontrollorganet finner att den uppgivna finhalten är riktig, skall organet bekräfta detta med en kontrollstämpel.

Om arbetet inte kan kontrollstämplas utan att det skadas, får organet i stället utfärda bevis om att arbetet uppfyller fordringarna för kontrollstämpling.

Med kontrollstämpel enligt första stycket jämställs kontrollstämpel från ett kontrollorgan i något annat land inom EES under förutsättning att organet är oberoende och kontrollen kan bedömas som likvärdig.

9 § Ädelmetallarbeten eller arbeten som inte till utseendet tydligt skiljer sig från sådana får inte förses med stämplat eller andra märken som lätt kan förväxlas med stämplat enligt denna lag.

På ett ädelmetallarbete får dock alltid finnas stämplat som anbringats enligt bestämmelser i något annat land inom EES.

Avgift

10 § För registrering enligt 5 § andra stycket skall en avgift betalas till det organ som svarar för registreringen. Avgiften skall betalas årligen så länge registreringen består.

Bemyndiganden

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

1. meddela ytterligare föreskrifter om ansvarsstämplar, kontrollstämplar och annan märkning enligt denna lag,
2. fastställa avgifter enligt denna lag,
3. meddela närmare föreskrifter om de ackrediterade kontrollorganens verksamhet och de kontrollformer som skall användas i samband med kontrollstämpling.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

1. föreskriva att även arbeten av palladium får saluhållas eller säljas som ädelmetallarbeten,
2. föreskriva om undantag från krav på ansvarsstämpling av arbeten där sådan stämpling har endast begränsad betydelse från konsument-skyddssynpunkt,
3. föreskriva om annat undantag från denna lag, om det behövs på grund av överenskommelse med främmande stat.

Tillsyn

13 § Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

14 § Den som yrkesmässigt befattar sig med ädelmetallarbeten är skyldig att på uppmaning av tillsynsmyndigheten

1. lämna tillsynsmyndigheten tillträde till utrymmen där ädelmetallarbeten förvaras,
2. lämna de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få biträde av polis för att genomföra de åtgärder som avses i första stycket.

15 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av denna lag skall efterlevas. Ett sådant föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Överklagande

16 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller med tillämpning av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000, då lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten skall upphöra att gälla.

2. Intill dess att det i Sverige har utsetts sådant ackrediterat kontrollorgan som avses i 8 § får kontrollstämpling utföras av det organ som

regeringen har utsett enligt lagen (1986:985) om handel med ädelmetall-
arbeten.

Prop. 1998/99:102

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen uppdrog i regleringsbrevet för budgetåret 1998 åt Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) dels att utreda den svenska ädelmetallagstiftningens överensstämmelse med EG-rätten och i mån av bristande överensstämmelse lämna förslag på hur lagstiftningen kan anpassas, dels att lämna förslag på uppbyggnad av ett system för ädelmetallkontroll som står i överensstämmelse med de principer om öppna system som i övrigt gäller inom området.

SWEDAC lämnade i juni 1998 rapporten EG anpassning och genomförande av öppna system i svensk ädelmetallagstiftning.

En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 2*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig hos Näringsdepartementet (dnr N1999/4199/ITFOU). Ett utkast till lagförslag med bakgrundstext har anmälts till EG-kommissionen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034). Detta utkast finns tillgängligt hos Näringsdepartementet (dnr N1999/4199/ITFOU).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 april 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådet har erinrat mot möjligheterna enligt lagrådsremissen för regeringen att besluta om undantag eller avvikelse från lagens tillämpning. Synpunkterna har föranlett ändring av den aktuella bestämmelsen. Detta behandlas i avsnitt 6.4.3. Lagrådet har även lämnat förslag till ändring av definitionen av lagens tillämpningsområde. Lagrådets förslag har godtagits. Vi behandlar detta i avsnitt 6.2.1. Lagrådet har även i övrigt lämnat vissa förslag till ändringar, vilka behandlas i författningsskomentaren. Dessa förslag har samtliga godtagits. Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

4.1 Nu gällande ädelmetallagstiftning och bakgrunden till översynen

Det historiska motivet till specialreglering av ädelmetallområdet var att föremål av ädelmetall kunde användas som betalningsmedel, varvid värdet var beroende av metallinnehållet. Idag är själva metallvärdet i ett ädelmetallarbeta ofta av mindre betydelse än det konstnärliga värdet. Den svenska ädelmetallagstiftningen genomgick i mitten på 1980-talet en betydande modernisering. I propositionen som låg till grund för förändringen stannade regeringen, efter diskussion om för- och nackdelar, för att föreslå fortsatt specialreglering på området (prop. 1986/87:8 s. 15 ff). Syftet med dagens lagstiftning är främst konsumentskydd.

Genom nämnda modernisering sänktes finhaltskravet för guld från 18 karat till 14 karat. Vidare tilläts för första gången tillverkaren att själv stämpla sina arbeten utan ytterligare kontroll av ett tredjepartsorgan. Kravet på statlig kontrollstämpling avskaffades därmed. Dessutom tilläts arbeten innehållande lägre halter att säljas så länge de inte gav sken av att vara ädelmetallarbeten eller utförda i guld, silver eller platina.

Sänkningen av finhalten för guld motiverades med syftet att nå en bättre överensstämmelse med omvärlden och undanröja svenska handelshinder gentemot övriga Norden.

Av lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten följer att med ädelmetallarbeten avses arbeten av guld, silver eller platina som innehåller minst 585 tusendelar guld, 830 tusendelar silver eller 950 tusendelar platina. Viss negativ tolerans tilläts dock.

Ädelmetallarbeten av guld eller platina får marknadsföras i Sverige endast om de är försedda med finhaltsstämpel och namnstämpel alternativt finhaltsstämpel och kontrollstämpel. Silverarbeten kan frivilligt stämplas på motsvarande sätt. Tillverkarens eller importörens namnstämpel måste vara godkänd och registrerad hos Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB (SP).

Finhaltsstämpling och namnstämpling skall göras genom tillverkarens eller importörens försorg. Dessa ansvarar för att arbetet motsvarar åsatta stämplat. Kontrollstämpling, den s.k. kattfoten (dvs. lilla riksvapnet i en trepassformad sköld), utförs av det organ regeringen bestämmer.

Därutöver måste alla som yrkesmässigt tillverkar, importerar eller säljer ädelmetallarbeten av guld eller platina vara registrerade hos SP. Detta gäller också för den som tillverkar eller importerar ädelmetallarbeten av silver som är ansvarsstämplade.

Den svenska ädelmetallagstiftningen är inte helt anpassad till den förändrade omvärld som EU-medlemskapet har fört med sig. Lagstiftningen kan i vissa delar försvåra för företag att importera produkter från andra medlemsländer och sälja dem på den svenska marknaden utan omständliga ommärknings- och registreringsprocedurer. Denna bristande anpassning föranledde EG-kommissionen att under 1997 inleda en granskning

av den svenska lagstiftningens överensstämmelse med EG-rätten. Som en anpassning till ett avgörande från EG-domstolen, mål C-293/93 Houtwipper, REG 1994, s. I-4249, ändrades lagens 8 § den 1 januari 1998 så att även kontrollstämplar från kontrollorgan i andra EES-länder godtas, under förutsättning att kontrollorganet är oberoende och kontrollen kan bedömas som likvärdig.

Kommissionen överlämnade i november 1998 en formell underrättelse enligt artikel 226 (f.d. artikel 169) i EG-fördraget. I underrättelsen anmärktes mot vissa bestämmelser i ädelmetallagstiftningen och gjordes gällande att dessa strider mot EG-fördragets bestämmelser om fri varurörlighet.

I och med EES-inträdet beslutade den svenska riksdagen att teknisk provning och kontroll inte längre skulle utföras av utpekade organ i monopolställning. Istället skulle ett s.k. öppet system införas, där alla kompetensbedömda organ får möjlighet att konkurrera om uppdragen och utföra provningar och certifieringar. Sådan verksamhet betraktas som rent privaträttslig. Denna reform har genomförts på de allra flesta kontrollområden. På ädelmetallområdet är dock SP alltjämt utpekade till ensamt kontrollorgan för kontrollstämpling av ädelmetallarbeten.

När det gäller myndighetsfunktionen inom området ädelmetall är SWEDAC enligt sin instruktion central förvaltningsmyndighet för bl.a. frågor om ädelmetallarbeten. Vad som ligger i denna roll har dock inte närmare preciserats. I lagen stadgas för brott mot bestämmelserna under vissa förutsättningar böter eller fängelse i högst sex månader. Dessutom kan arbetet förklaras förverkat. Varken SWEDAC eller någon annan myndighet har dock bemyndigande med tillhörande befogenheter att utöva tillsyn över ädelmetallagstiftningens efterlevnad. SWEDAC har således inte befogenhet att förbjuda marknadsföring av ädelmetaller som inte uppfyller lagstiftningens krav eller på annat sätt vidta åtgärder mot tillverkare av i lagens mening bristfälliga produkter.

4.2 1972 års ädelmetallkonvention

Redan på 1970-talet uppmärksammades de handelshinder som kravet på nationell kontrollstämpling kunde medföra för den gränsöverskridande handeln. Inom EFTA togs därför initiativ till en konvention om en gemensam kontrollstämpel. Detta resulterade i Konventionen om kontroll och märkning av arbeten av ädel metall, vilken undertecknades i Wien den 15 november 1972, den s.k. ädelmetallkonventionen.

Konventionen infördes i svensk rätt genom förordning (1975:49) om gemensam kontrollstämpel m.m. för arbeten av guld, silver eller platina. Ädelmetallkonventionen etablerar ett system för märkning av ädelmetaller som medger försäljning i ett annat konventionsland utan att arbetet behöver märkas enligt reglerna i destinationslandet. Arbeten som uppfyller konventionens krav och har kontrollstämplats med den gemensamma kontrollstämpeln skall få säljas utan krav på ytterligare stämpling om de uppfyller de nationella finhaltskraven. I Sverige är det SP som är

utpekad att fungera som kontrollbyrå och anbringa den gemensamma kontrollstämpeln. Prop. 1998/99:102

Enligt förordningen behöver arbeten av guld eller platina som är försedda med märkning enligt konventionens regler inte märkas på det sätt lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten föreskriver.

Flera av EU:s medlemsländer står utanför samarbetet.

4.3 ISO-standarden 9202

ISO-standarden 9202 innehåller nominella finhalter rekommenderade för användning på ädelmetallområdet. De lägsta halter som rekommenderas är 375 tusendelar för guld, 800 tusendelar för silver, 850 tusendelar för platina och 500 tusendelar för palladium. I övrigt är de nominella finhalterna i stort sett identiska med de som anges i kommissionens förslag till direktiv (se nedan). Ingen negativ tolerans är tillåten enligt standarden.

5 Den svenska ädelmetallagstiftningen och EG-rätten

5.1 Fri varurörlighet enligt EG-fördraget

Enligt EG-rätten skall det råda fri varurörlighet på den inre marknaden. Det innebär att en medlemsstat bara under vissa begränsade omständigheter får hindra marknadstillträdet för varor från andra medlemsstater.

I EG-fördragets artikel 28 (f.d. artikel 30) föreskrivs att "Kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna, om inte annat föreskrivs nedan." Åtgärder med motsvarande verkan har givits en mycket vid tolkning i EG-domstolens praxis, bl.a. avses åtgärder som sänker värdet på en importerad produkt eller ökar kostnaderna för produkten, eller åtgärder som ålägger importerade produkter krav som inte ställs på inhemska produkter.

Handelshindrande nationella regleringar får endast upprätthållas om de kan motiveras med hänvisning till artikel 30 (f.d. artikel 36) i EG-fördraget eller den s.k. Cassis de Dijon-principen.

Artikel 30 ger en medlemsstat möjlighet att upprätthålla en handelshindrande reglering om det kan motiveras av hänsyn till allmän moral, ordning eller säkerhet eller skydd för människors och djurs liv och hälsa, att bevara växter, skydda nationella skatter eller industriell och kommersiell äganderätt.

EG-domstolen har även i sin praxis godtagit andra handelshindrande åtgärder på grund av s.k. tvingande hänsyn, bl.a. effektiv skattekontroll, konsumentskydd, skydd för god handelssedvana, miljöskydd och förbättrande av arbetsmiljö. Dessa undantag följer av den s.k. Cassis de Dijon-

principen, uppkallad efter mål 120/78, Rewe-Zentral AG mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein, REG 1979, s. 649.

Dock gäller alltid enligt den grundläggande proportionalitetsprincipen att en åtgärds handelshindrande verkan inte får vara större än vad som är nödvändigt för att tillgodose syftet med åtgärden. En reglering får inte heller innebära diskriminering av importerade produkter.

EG-domstolen har i två fall behandlat frågor med anknytning till ädelmetallområdet, mål 220/81 Robertson, REG 1982, s. 2349 och mål C-293/93 Houtwipper, REG 1994, s. I-4249.

Målet Robertson rörde krav på märkning av silverpläterat gods enligt bestämmelser i importlandet, trots att godset redan var märkt enligt exportlandets regler. EG-domstolen uttalade då att krav på märkning enligt importlandets regler inte är tillåtna i det fall godset redan är märkt enligt reglerna i exportlandet, förutsatt att informationen stämplarna förmedlar är likvärdig den som krävs i importlandet och informationen är förståelig för konsumenterna i importlandet. Samma slutsats drogs i fallet Houtwipper, med tillägget att om nationella regler i importlandet kräver märkning utförd av ett oberoende organ måste sådan märkning utförd av ett oberoende organ i exportlandet godtas. Vidare uttalades att krav på upprepad kontroll i importlandet inte är tillåtna om produkten redan är kontrollerad i exportlandet och resultaten från kontrollen tillfredsställer kraven i importlandet.

Anpassning till Houtwipperdomen genomfördes i svensk rätt genom att ett tredje stycke fogades till åttonde paragrafen i lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten. Tillägget innebär att med svensk kontrollstämpel jämställs kontrollstämpel från ett kontrollorgan i något annat EES-land under förutsättning att organet är oberoende och kontrollen kan bedömas som likvärdig. Ädelmetallarbeten kan härigenom importeras till Sverige utan krav på ytterligare stämpling utförd i här i landet, om de är finhaltsstämplade och kontrollstämplade i något annat EES-land av ett oberoende organ.

5.2 Pågående direktivarbete

Det pågår sedan länge ett arbete i Europeiska unionens råd med att ta fram ett direktiv enligt den s.k. nya metoden för tillnärmning av medlemsländernas lagstiftning rörande handel med ädelmetallarbeten. EG-kommissionens ursprungliga förslag presenterades under hösten 1993. Därefter har förslaget varit föremål för flera ändringar.

Direktivets syfte är att reglera bestämmelser om angivande av finhalten i arbeten av platina, guld, palladium och silver. Det är för närvarande osäkert om det överhuvudtaget kommer att antas ett direktiv och i så fall hur detta kommer att se ut. Gemensamt för de olika förslagen är att finhalten skall anges nominellt i tusendelar. Tillåtna finhalter är 375, 585, 750, 916 och 999 tusendelar för guld, 800, 925 och 999 tusendelar för silver, 850, 900, 950 och 999 tusendelar för platina samt 500, 950 och 999 tusendelar för palladium. Ingen negativ tolerans är tillåten. Skillnaden

i de olika utformningarna av direktivet avser huvudsakligen hur kontroll och stämpling skall ske.

Från svensk sida har det från början i förhandlingarna framhållits att det inte finns något behov av direktiv på ädelmetallområdet. Den svenska positionen har istället varit att förespråka frivilliga märkningssystem, styrda av konsumentens krav på märkning.

5.3 Formell underrättelse enligt EG-fördraget

EG-kommissionen har i en formell underrättelse enligt artikel 226 i EG-fördraget angivit att den anser att den svenska regeringen har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 28 och följande i EG-fördraget genom att

- a) ha upprätthållit ett särskilt system för nationella arbeten i förhållande till importerade, då det föreskrivs att ansvarsstämplar skall anbringas antingen av tillverkaren eller, vad gäller importerade arbeten, av importören,
- b) ha upprätthållit ett särskilt system för nationella arbeten i förhållande till importerade, vad gäller den frivilliga stämplingen med ortsmärken,
- c) ha vidmakthållit ett krav på årsavgift för att registrera namnstämplarna och
- d) ha begränsat möjligheten att beteckna ett arbete som ädelmetallarbete till endast de arbeten i guld, silver och platina som upprätthåller en minsta halt på 585 tusendelar för guld, 830 tusendelar för silver respektive 950 tusendelar för platina.

Beträffande finhalter har kommissionen angivit att de svenska myndigheterna måste godkänna, om inte alla finhalter som är godkända i andra medlemsstater, så åtminstone vissa finhalter som är vanliga inom handeln och som inte på något sätt skulle skada konsumentskyddet och det goda handelsskicket, om de godkändes. Kommissionen har specificerat att den närmare menar särskilt de finhalter som anges i förslaget till direktiv om ädelmetallarbeten.

6 Förslag

6.1 Fortsatt lagstiftning

Regeringens bedömning: Sverige bör även i fortsättningen behålla särregleringen av ädelmetallarbetsområdet.

Rapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran rapportens övervägande. *SP* föreslår att lagstiftningen i första hand avskaffas helt och i andra hand begränsas till ett minimum om-

fattande enbart finhalter och eventuellt namnstämplor. Även *Statstjänstemannaförbundet*, *SACO-föreningen vid SP Guldsmedsbranschens leverantörsförening* och *Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbund* anser att lagstiftningen bör avskaffas.

Skälen för regeringens förslag: Redan i prop. 1986/87:8 om handel med ädelmetallarbeten och om bestämning av volym och vikt diskuterades det om det fanns något behov av specialreglering av ädelmetallområdet. Enligt den utredning som föregick regeringens förslag var det svårt att finna avgörande skäl varför inte det konsumentskyddande syftet med lagen kunde tillgodoses på andra sätt än genom speciallagstiftning. Det framhölls i propositionen att det på sikt borde vara möjligt att avskaffa specialregleringen av handeln med ädelmetallarbeten. Emellertid motive- rades den fortsatta särregleringen med den långvariga traditionen med särreglering och de internationella åtaganden som gjorts. Avslutningsvis sades att den nya lagstiftningen borde utvärderas inom en femårsperiod, varvid ny ställning borde tas till frågan om fortsatt särreglering.

Frågan om en total avreglering av ädelmetallområdet har kommit i ett delvis nytt läge genom det svenska medlemskapet i EU. För att bedöma frågan måste man beakta det arbete som pågår på europeisk nivå med att ta fram ett harmoniserande direktiv för ädelmetallarbeten. Om och när ett sådant direktiv träder i kraft kommer Sverige vara tvunget att införa lagstiftning i enlighet med direktivet. Det senaste förslaget till direktiv möjliggör ett system för ädelmetallkontroll som mycket liknar det vi redan har i Sverige, dvs. där tillverkaren kan välja mellan tillverkardeklaration eller att gå till ett oberoende tredjepartsorgan med sin produkt för att få den kontrollerad. Trots att ett direktiv ännu kan dröja och det inte ens är helt klart att ett sådant slutligen kommer att antas, synes det tveksamt att nu helt avveckla ett svenskt system som kanske inom en inte alltför avlägsen framtid måste införas igen.

6.2 Behov av EG-anpassning

6.2.1 Lagstiftningens omfattning

Regeringens förslag: Lagen skall tillämpas på yrkesmässig tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten. Ädelmetallarbeten definieras som arbeten av guld, silver eller platina som innehåller – om arbetet är utfört av

- guld – minst 375 tusendelar fint guld
- silver – minst 800 tusendelar fint silver
- platina – minst 850 tusendelar fin platina.

Rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar rapportens förslag utan erinran. Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbund, *Guldsmedsmästarnas riksförbund* och *Sveriges Hantverks och*

småföretag anser att ingen ändring skall ske av nuvarande lägsta finhalt. *Socialstyrelsen* föreslår att av allergihänsyn i lagen införs bestämmelser om högsta tillåtna nickelhalt och nickelutsläpp. Även *Konsumentverket* anser att den lagstiftning som följer av ett nytt EG-direktiv om nickel bör samordnas med ädelmetallagstiftningen.

Skälen för regeringens förslag: De nu gällande svenska kraven på finhalter fick sin utformning genom reformeringen av ädelmetallagstiftningen år 1986. Sänkningen av finhaltskraven innebar då en internationell anpassning med syfte bl.a. att minska handelshindren. Enligt lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten skall ädelmetallarbeten minst hålla följande finhalter; 585 tusendelar (motsvarande 14 K) för guld, 830 tusendelar för silver och 950 tusendelar för platina.

Som framgått av kommissionens formella underrättelse kan den nuvarande lagstiftningens förenlighet med EG-rätten till vissa delar ifrågasättas. Framförallt gäller detta de höga finhaltskraven, som utestänger produkter lagligen tillverkade och marknadsförda i andra medlemsstater från den svenska marknaden om de håller lägre finhalter än vad som föreskrivs i svensk lag. Föremålen får visserligen säljas i Sverige men inte under beteckningen ädelmetallarbete, guld, silver eller platina. De facto torde den handelshindrande effekten vara begränsad mot bakgrund av att det idag inte bedrivs någon marknadskontroll på området. En potentiell handelshindrande effekt är dock att utländska tillverkare avstår helt från att sälja ädelmetallarbeten på den svenska marknaden på grund av våra höga finhaltskrav och krav på stämpling enligt de svenska reglerna.

EG-kommissionen har i sin formella underrättelse angivit att den vill att Sverige anpassar sina finhalter till de som anges i liggande förslag till direktiv.

Den svenska lagstiftningens syfte är främst konsumentskydd, ett syfte som i och för sig kan vara skyddsvärt enligt den ovan redovisade *Cassis de Dijon*-principen. Det kan dock ifrågasättas om ett absolut förbud mot att sälja ädelmetallarbeten som innehåller lägre halt ädelmetall än de höga nivåer som krävs i dagens svenska lagstiftning är förenligt med proportionalitetsprincipen. I dessa fall kan det konsumentskyddande syftet tillvaratas genom mindre inskränkande åtgärder än ett totalförbud. Så länge arbetena är märkta med en för den vanlige konsumenten förståelig finhaltsstämpel ges konsumenten erforderlig information om arbetets innehåll. Regeringen gör därför den bedömningen att konsumentskydd inte är ett bärande skäl för att behålla våra höga, absoluta finhaltskrav utan möjlighet att godta arbeten från andra medlemsländer.

Vid en anpassning bör, utöver de krav som följer direkt av EG-rätten, även särskilt beaktas den allmänna svenska strävan att motverka uppkomsten av handelshinder. Således skall nya tekniska regler utformas så att de inte hindrar handeln med andra länder mer än vad som är nödvändigt för att tillgodose syftet med regeln. Dessutom bör tekniska regler anpassas till internationella eller europeiska standarder, om sådana finns på det aktuella området.

Lägsta tillåtna finhalt bör därför anpassas till de nivåer som förekommer i både direktivförslag och ISO-standarderna, dvs. lägsta nominella halter om 375 tusendelar för guld, 800 tusendelar för silver och 850 tusen-

delar för platina. En sådan anpassning begränsas inte bara till EES utan underlättar även global handel genom att ansluta till en internationell standard.

Lägre finhaltskrav skulle kunna medföra en positiv effekt för konsumenten. Denne ges därigenom ett ökat utrymme att själv välja vilken kvalitet han vill betala för. Dock kan det konstateras att trots att det nu i tolv år varit tillåtet i Sverige att sälja guld av finhalten 585 tusendelar (14 K) säljs fortfarande absolut mest guld av finhalten 750 tusendelar, motsvarande 18 K. Vilka finhalter som efterfrågas av kunderna synes vara starkt betingat av den lokala eller regionala traditionen. För den svenska branschens del torde det därmed inte medföra några problem att lagen anpassas till halterna i ISO-standarderna.

I rapporten föreslogs även att regeringen i förordning skulle föreskriva vilka finhalter i övrigt som skulle vara tillåtna. Dessa föreslagna finhalter överensstämmer med ISO-standarderna och förslaget EG-direktiv. Ett flertal remissinstanser har påtalat att ett genomförande av detta förslag skulle innebära att flera idag använda finhalter inte längre skulle vara tillåtna. Mot bakgrund härav avser regeringen inte införa bestämmelser som begränsar tillåtna finhalter.

I både förslag till direktiv och ISO-standard regleras ädelmetallen palladium. Arbeten av palladium används än så länge i mycket begränsad omfattning i smycken i Sverige. Något behov av att låta lagstiftningen omfatta även palladium har inte framkommit. För att inte hindra den fria varurörelsen avseende arbeten av palladium avser regeringen att för arbeten av palladium som uppfyller ISO-standarderna föreskriva om undantag från lagens bestämmelse att endast sådana arbeten som faller under lagens definition får saluhållas eller säljas som ädelmetallarbeten. Om bemyndigande härför se avsnitt 6.4.3.

Av rapporten framgår att nickelallergier är ett mycket utbrett problem i samband med användning av ädelmetallarbeten. Överkänslighet gör att många inte kan bära t.ex. smycken då pålitliga garantier om frånvaro av nickel ofta saknas. Det rör sig här om hälsoskydd, snarare än konsumentskydd. Inom EU har antagits ett tillnärningsdirektiv avseende nickel i bl.a. produkter som avses komma i direkt och långvarig kontakt med huden. Direktivet omfattar således även andra produkter än ädelmetallarbeten. Direktivet är genomfört genom föreskrifter meddelade av Kemikalieinspektionen. Vidare finns certifieringsorgan, bl.a. SP, som på kommersiell grund erbjuder certifiering för frihet från nickel.

Mot denna bakgrund finner regeringen inte för närvarande skäl att föreslå någon reglering i denna fråga.

Nuvarande lag har enligt sin lydelse gällt enbart yrkesmässig handel med ädelmetallarbeten. Lagrådet, som anmärkt att den som levererar hela sin produktion till en enda grossist visserligen kan sägas bedriva handel med den aktuella varan, men att det ändå primärt framstår som mer naturligt att beteckna honom som tillverkare och som noterat den åtskillnad som görs i lagen mellan tillverkare och importör, har föreslagit att lagens definition ändras till att omfatta yrkesmässig tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten.

Regeringen delar lagrådets bedömning. Att vissa bestämmelser även tar sikte på tillverkaren av ädelmetallarbeten som sedan säljs yrkesmässigt blir än tydligare i den nya lagen eftersom de bestämmelser om marknadskontroll som införs uppenbarligen även måste omfatta den som yrkesmässigt tillverkar ädelmetallarbeten. Detta bör leda till en justering av lagens tillämpningsområde.

6.2.2 Negativ avvikelse

Regeringens bedömning: Ingen förändring bör genomföras när det gäller negativ avvikelse.

Rapportens förslag: Negativ avvikelse skall inte längre vara tillåten.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar rapportens förslag utan erinran. SP, Statstjänstemannaförbundet, Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbund, Guldsmedsmästarnas riksförbund och Sveriges Hantverks och småföretag anser att negativ avvikelse allttjämt skall vara tillåten.

Skälen för regeringens bedömning: Med negativ avvikelse förstås i detta sammanhang att man tillåter en lägre reell finhalt än vad som är nominellt angivet för att kompensera för oprecisa mätmetoder.

De svenska toleranserna avseende finhalter avviker från vad som är vanligt i flertalet andra europeiska länder. Den svenska lagstiftningen tillåter nämligen en avvikelse nedåt på fem tusendelar för guld och platina samt åtta tusendelar för silver. Det innebär att en produkt som är försedd med svensk kattfotsstämpling och med angiven finhalt om t.ex. 750 tusendelar guld tillåts innehålla ner till 745 tusendelar guld.

Det har framhållits ovan att den svenska ädelmetallagstiftningen främst har ett konsumentskyddande syfte genom att konsumenten skall kunna lita på att produktens verkliga finhalt stämmer överens med vad som angivits på produkten. Enligt regeringens bedömning torde ur denna aspekt den negativa tolerans som tillåts idag vara fullt acceptabel, då det från konsumentens synpunkt torde sakna praktisk betydelse om produkten innehåller 750 eller 745 tusendelar guld.

Frågan om negativ tolerans har också inverkan på vilka analysmetoder som kan tillämpas. De negativa toleranserna möjliggör användning av s.k. strykprov för att fastställa finhalten i ett arbete. Strykprov är en förstörande, subjektiv metod som bygger på individuell erfarenhet av att göra bedömningarna. Noggrannheten är som bäst +/-5 tusendelar. Nolltolerans ställer högre krav på de analysmetoder kontrollorganen använder för att analysera finhalten. Strykprover ger därvid inte tillräcklig noggrannhet. Istället måste drivprov, en form av förstörande provning, användas. Drivprovets noggrannhet är +/- 1 tusendel. Nackdelar med drivprov är att metoden är en förstörande provning samt att den medför något högre kostnader. Hur mycket dyrare denna metod är än strykprov har inte gått att få fram uppgifter om.

Frågan om negativ tolerans har viss betydelse för om kontrollstämplingar som utförts i Sverige skall godtas i andra EU-stater enligt de prin-

ciper som lagts fast av EG-domstolen i de ovan redovisade fallen Robertson och Houtwipper. Enligt dessa avgöranden är en medlemsstat skyldig att godta kontrollstämplingar från andra EES-länder som förmedlar information likvärdig med den som krävs av motsvarande nationella stämplingar. Eftersom flertalet andra EU-stater inte tillåter negativ tolerans kan dessa länder med stöd av nämnda rättsfall med framgång hävda att svenska kontrollstämplingar inte förmedlar likvärdig information. En svensk tillverkare kan dock försäkra sig om marknadstillträde genom att uppsöka ett kontrollorgan i annat EES-land där man inte tillåter negativ tolerans. Även arbeten kontrollerade enligt ädelmetallkonventionen borde vara garanterade marknadstillträde i länder som inte tillåter negativ tolerans eftersom denna konvention enbart tillåter kontroll av finhalt genom drivmetoden. I förslaget till EG-direktiv tillåts inte negativ avvikelse.

Sammantaget anser regeringen att fördelarna med att förbjuda negativ tolerans inte överväger i förhållande till de ökade kostnader som branschen får på grund av dyrare analysmetoder. I avsaknad av EG-direktiv på området föreslår därför regeringen för närvarande inte någon ändring. På sikt är det dock eftersträvänsvärt att den svenska regleringen är i enlighet med internationell standard även här.

6.2.3 Namnstämplingar

Regeringens förslag: För namnstämplingar skall det även i fortsättningen finnas ett krav på registrering. Med svenska namnstämplingar jämföras, utan krav på registrering i Sverige, en namnstämpling från något annat EES-land om stämplingen har registrerats hos ett offentligt organ eller det på annat tillfredsställande sätt går att identifiera den som anbringat stämplingen.

Rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar rapportens förslag i huvudsak utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten föreskriver att ett ädelmetallarbete av guld eller platina skall vara försett med finhaltsstämpling samt antingen namnstämpling eller kontrollstämpling. Genom den ändring av lagen som trädde i kraft den 1 januari 1998 godtas även likvärdig kontrollstämpling utförd av ett oberoende organ i annat land inom EES.

För namnstämplingar på arbeten som saluförs i Sverige gäller att dessa skall vara registrerade hos kontrollorganet, SP. Innehavaren av namnstämpling betalar en årlig avgift till SP för registerhållningen.

Kommissionen har i sin formella underrättelse anfört att kravet på att namnstämplingar skall vara utformade enligt de svenska reglerna och även vara registrerade här innebär en särordning för svenska stämplingar som strider mot artikel 28 och 30 i EG-fördraget. Kommissionen har i den formella underrättelsen även anfört att kravet att betala en avgift om 500 kr för registreringen av namnstämplingar strider mot samma artiklar eftersom

syftet med kontrollförfarandet enligt kommissionen kan uppnås med mindre restriktiva handelsbestämmelser.

Namnstämpelns syfte är att identifiera den som är ansvarig för ädelmetallarbetet och finhaltsstämplingen. Genom registrering säkerställs att det är möjligt att spåra den ansvarige samt att det inte används namnstämplarna som är förväxlingsbara. I en kontrollordning som tillåter tillverkardeklaration utan medverkan av tredje partsorgan är denna spårbarhet särskilt viktig. Det förekommer även att registret över namnstämplarna används av polisen för att spåra stulet guld. Regeringen anser därför att registerhållningen fortfarande fyller en funktion. Mot bakgrund av bl.a. den reformering av ädelmetallkontrollen mot ett öppet system som föreslås nedan där flera konkurrerande kontrollorgan kan finnas är det inte lämpligt att registerhållningen ligger kvar hos ett av organen. Regeringen avser därför överföra registerhållningen till SWEDAC. Såvitt gäller avgifter för registreringen avser regeringen säkerställa att dessa inte blir onödigt höga genom att föreskriva att dessa skall bestämmas efter samråd med Ekonomistyrningsverket.

Det nuvarande kravet avseende namnstämplarna innebär att dessa utan undantag skall ha utformats enligt de svenska reglerna och även ha registrerats här. Det innebär att en tillverkare från ett annat EES-land som önskar marknadsföra sina produkter i Sverige först måste registrera sin namnstämpel här, betala föreskriven årsavgift för registreringen, samt eventuellt låta stämpla om sina arbeten med den ”svenska” namnstämpeln trots att arbetena kanske redan är försedda med namnstämpel från ursprungslandet.

Som kommissionen angivit i sin formella underrättelse torde en sådan ordning ur olika avseenden strida mot de principer som följer av artiklarna 28 och 30 i EG-fördraget. Det bör för namnstämplarna från något annat land inom EES vara tillräckligt att det genom registrering hos offentligt organ eller genom annat tillfredsställande sätt går att identifiera den som anbringat stämpeln för att uppnå det åsyftade skyddet för konsumenterna. Ett borttagande av registreringsplikten för namnstämplarna som registrerats i annat land inom EES får även till följd att innehavaren av namnstämpeln inte behöver betala någon svensk registreringsavgift.

6.3 Öppet system för kontroll

6.3.1 Bakgrund

År 1992, i samband med förberedelserna inför EES-avtalet, tog riksdagen ett principbeslut om att Sverige skulle tillämpa s.k. öppna system för teknisk provning och kontroll (prop. 1991/92:170 bilaga 11, s. 38-83, särskilt s. 51ff, bet. 1992/93:EU1, rskr. 1992/93:18). Enligt detta beslut skall EU:s principer för teknisk provning och kontroll som regel tillämpas även inom nationellt reglerade områden. Principerna innebär att alla organ som kan visa att de är kompetenta skall ha rätt att i konkurrens erbjuda sina tjänster. Kompetensbedömning och fortlöpande tillsyn skall ske genom att

organen ackrediteras för uppgiften av SWEDAC. Författningstekniskt har principerna kommit till uttryck i lagen (1992:1119) om teknisk kontroll.

Ett omfattande förändringsarbete har under mitten av 1990-talet genomförts av berörda sektorsmyndigheter i anledning av riksdagens beslut. SWEDAC har i årliga rapporter till regeringen redovisat reformens fortskridande. Numera återstår endast ett mindre antal kontrollområden där officiell provning och kontroll fortfarande genomförs av organ i monopolställning. Ett av dessa områden är ädelmetallkontrollen.

I lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten bemyndigas regeringen att bestämma det organ som skall utföra kontrollstämpling enligt lagen. I 3 § förordningen (1987:423) om handel med ädelmetallarbeten har regeringen pekats ut SP som det organ som skall vara kontrollorgan. Kontrollverksamheten är avgiftsfinansierad.

6.3.2 Förslag

Regeringens förslag: Ett öppet system för kontrollstämpling införs enligt de principer som följer av lagen (1992:1119) om teknisk kontroll.

Rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar rapportens förslag utan erinran. SP har i sitt remissvar angivit att de inte ser några förutsättningar att fortsätta verksamheten som kontrollorgan om krav på ackreditering genomförs. Guldsmedsmästarnas riksförbund och Sveriges Hantverks och småföretag avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att även kontrollstämpling av ädelmetallarbeten bör ske i öppet system i enlighet med riksdagens principbeslut från år 1992. Detta system bör utformas enligt de principer som följer av lagen (1992:1119) om teknisk kontroll och som tillämpas inom andra områden. Det innebär att ackreditering för uppgiften skall vara ett krav för att få utföra bedömning av överensstämmelse. De organ som önskar komma i fråga ansöker hos SWEDAC. Alla organ som kan uppvisa denna kompetens skall ha rätt att fungera som kontrollorgan.

En insyning av organet genomförs därefter enligt de gängse principerna för ackreditering. Årlig tillsyn sker för att säkerställa att erforderlig kvalitet och kompetens upprätthålls. De ackrediterade organen betalar en avgift till SWEDAC för initial bedömning och därefter en årlig avgift för tillsyn.

Det bör ankomma på den ansvariga myndigheten att meddela närmare föreskrifter om kontrollordningar, krav på kontrollorgan samt erforderliga analysmetoder för att bestämma finhalterna.

De organ som befunnits uppfylla kraven får rätt att utföra kontroll av finhalt och stämpla ädelmetallarbeten med kattfoten. Relationen mellan kontrollorganet och dess kunder är rent kontraktsrättslig och kontrollorganet sätter själv sina priser. Det är svårt att förutsäga hur många organ som kan tänkas etablera sig på denna marknad och därmed påverka konkurrensbilden. Det kan dock konstateras att kontrollstämpling inte är

obligatorisk, då det också är möjligt att föra ut produkter på marknaden enbart med stöd av namnstämpling, vilket är en faktor som motverkar prishöjningar även om endast ett fåtal kontrollorgan finns att tillgå.

Regeringen bedömer att det inte föreligger några hinder mot att efter bemyndigande i lag föreskriva att kontrollorgan som uppfyller föreskrivna kompetenskrav äger rätt att utföra kontrollstämpling med kattfotens utseende.

För att särskilja de olika organens kontrollstämpling från varandra kan kattfoten åtföljas av det ackrediterade organets identitetsnummer hos SWEDAC. Detta underlättar ädelmetallarbetets spårbarhet, eftersom ett kontrollstämplat arbete inte behöver vara stämplat med tillverkarens namnstämpel.

6.4 Tillsyn m.m.

6.4.1 Tillsyn över ädelmetallagstiftningen

Regeringens förslag: Regler införs om tillsyn över lagens efterlevnad, inklusive ett bemyndigande för den myndighet regeringen bestämmer att utöva denna tillsyn samt möjlighet för tillsynsmyndigheten att begära handräckning av polisen. De speciella straffrättsliga bestämmelser som finns i nuvarande lagstiftning avskaffas.

Rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar rapportens förslag i huvudsak utan erinran. SP, Guldsmedsbranschens leverantörsförening och Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbund anser att regler om marknadskontroll inte behöver införas. Riksrevisionsverket, som tillstyrker att SWEDAC bemyndigas att utöva tillsyn över lagens efterlevnad, föreslår att tillsynen finansieras genom sanktionsavgifter.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förordning (1996:81) med instruktion för Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll är SWEDAC central förvaltningsmyndighet för frågor om ädelmetallarbeten. Vad som närmare skall anses ligga i denna funktion är inte klargjort.

I övrigt finns idag ingen myndighet som har tillsynsansvar för lagens och förordningens efterlevnad. Överträdelse kan istället medföra vissa straffrättsliga påföljder. Sådana ingripanden förekommer knappast i praktiken.

Dagens system bygger på att alla arbeten skall stämplas av antingen inhemsk tillverkare eller importör och att dessa skall vara registrerade hos kontrollorganet eller att föremålet skall stämplas av kontrollorganet, SP.

På en mer öppen svensk marknad finns det behov av en fungerande tillsyn över regelverkets efterlevnad. Det kommer att behövas ett uttalat tillsynsansvar där en myndighet har möjlighet att göra marknadskontroller av arbetenas innehåll och förenlighet med åsatta stämplars. Mark-

nadskontrollen bör kunna ske hos den som tar yrkesmässig befattning med ädelmetallarbeten, exempelvis tillverkare och handlare. Tillsynsmyndigheten bör även ha befogenhet att kunna stoppa en vara från vidare försäljning och vidta åtgärder mot den som ansvarar för arbetet.

För att tillsynsmyndigheten skall kunna fullgöra sin uppgift bör den ha en möjlighet att begära handräckning av polisen. I enlighet med vad som sägs i prop. 1996/97:175 s. 75 Ändringar i polislagen m.m. förutsätts att tillsynsmyndigheten noga överväger om en sådan åtgärd är rimlig med hänsyn till vikten av åtgärden och den resursåtgång som krävs av polisen samt om det finns andra sätt att lösa den uppkomna situationen och att tillsynsmyndigheten i god tid informerar polismyndigheten om sin begäran.

Kostnaderna för tillsynen bör kunna finansieras genom intäkterna från namnregistret. Att i stället låta tillsynen finansieras genom sanktionsavgifter är knappast realistiskt.

De specialstraffrättsliga regler som finns i nuvarande ädelmetallagstiftningen har, såvitt kunnat utrönas, aldrig tillämpats. Detsamma gäller för den speciella förverkandebestämmelsen. Det är regeringens uppfattning att dessa regler kan ersättas med förvaltningsrättsliga tillsynsregler. Därigenom möjliggörs en effektiv tillsyn över ädelmetallområdet. Straffrättsliga påföljder kan givetvis ändå komma i fråga vid överträdelse av de bestämmelser i brottsbalken, företrädesvis bedrägeri- och förfalskningsbestämmelserna.

6.4.2 Registreringsplikt för tillverkare, importör och försäljningsställe

Regeringens förslag: Registreringsplikten för tillverkare, försäljningsställen och importörer avskaffas.

Rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller lämnar rapportens förslag utan erinran. Guldsmedsmästarnas riksförbund och Sveriges Hantverks och småföretag avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Idag skall tillverkare, importör och försäljare av ädelmetallarbeten av guld eller platina vara registrerade hos SP. För registreringen utgår en årsavgift om 500 kr. Det kan ifrågasättas om denna registrering fyller någon funktion. Någon tillsyn över att registrering verkligen sker utövas inte. Det har inte heller framkommit att registret fyller någon annan funktion. Behovet av registrering av guldsmeder och juvelerarbutiker torde inte vara större än för något annat affärsområde. Regeringen föreslår därför att kravet på registrering av tillverkare, importör och försäljare avskaffas. Detta påverkar inte kravet på att svenska tillverkare eller importörer som själva vill stämpla föremål måste ha en namnstämpel registrerad.

Regeringens förslag: De situationer där regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om undantag eller avvikelser från lagens bestämmelser anges tydligare i lagen

Rapporten: Frågan behandlas inte i rapporten.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har berört frågan.

Skälen för regeringens förslag: I nuvarande lag finns möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela undantag eller avvikelser från lagen om det behövs med hänsyn till överenskommelse med främmande stat eller till internationellt ekonomiskt samarbete eller det annars finns särskilda skäl. Ett undantag kan förses med villkor.

Regeringen har med stöd av bestämmelsen beslutat förordningen (1975:49) om gemensam kontrollstämpel m.m. för arbeten av guld silver eller platina. Förordningen innehåller bestämmelser som införlivar den i avsnitt 4.2 nämnda 1972 års ädelmetallkonvention.

Regeringen har även med stöd av bestämmelsen i förordningen (1987:423) om handel med ädelmetallarbeten) föreskrivit om undantag från nuvarande lags krav på stämpling och registrering för arbeten av guld eller platina med en vikt under ett gram eller silverarbeten under 15 gram. Samma undantag har föreskrivits för glasögonbågar, pennor, urboetter med tillbehör såsom byglar och remontrarkronor, beslag, musikinstrument samt guldslageri- och gulddragararbeten.

Lagrådet anser beträffande det aktuella lagrummet att den innebär att regeringen ges en generell fullmakt att förordna om avvikelser från lagens övriga bestämmelser, vilket inte kan godtas från grundlagssynpunkt. Enligt lagrådets mening bör det därför undersökas vilket behov som kan finnas av bestämmelser som avviker från dem som den föreslagna lagen innehåller, varefter dess bestämmelser och behovet av undantag bör preciseras i själva lagen.

Enligt regeringens bedömning bör regeringen även fortsättningsvis kunna föreskriva om den typ av undantag som nämnts ovan. I den nuvarande lagen framgår dock inte vilka slags undantag bestämmelsen skall kunna utnyttjas till. Regeringen delar lagrådets bedömning att en sådan ordning ger regeringen för obestämt utrymme att besluta om undantag från lagens bestämmelser. I den nya lagen bör därför som lagrådet föreslagit tydligare anges vilka typer av undantag regeringen skall kunna besluta.

Sådant undantag krävs framförallt med hänsyn till överenskommelse med främmande stat, vilket möjliggör fortsatt deltagande i 1972 års ädelmetallkonvention.

Vidare bör regeringen kunna föreskriva om undantag från krav på ansvarsstämpling, när sådan stämpling endast har begränsad betydelse ur konsumentskyddssynpunkt.

Som nämnts i avsnitt 6.2.1 bör regeringen, för att förekomma hinder i den fria varurörligheten, även kunna tillåta att palladiumarbeten med viss lägsta finhalt palladium saluhålls eller säljs som ädelmetallarbeten. Prop. 1998/99:102

7 Ekonomiska konsekvenser

Den myndighet som påverkas mest till följd av de föreslagna förändringarna är SWEDAC. SWEDAC föreslås få ett tillsynsansvar, ackreditera kontrollorgan samt ansvara för registrering av namnstämplor och ortsmärken. För SWEDAC:s del kommer detta att innebära att resurser kommer att krävas för att bedriva en väl fungerande tillsyn samt administrera registerhållningen. Denna tillkommande verksamhet bör kunna finansieras genom de årsavgifter som tas ut för registerhållning. Ackrediteringen finansieras genom avgifter som tas ut för ackrediteringen.

För övriga myndigheter som berörs har förslaget endast marginella ekonomiska konsekvenser.

För tillverkare av ädelmetallarbeten och importörer från övriga länder inom EES medför de föreslagna ändringarna ett flertal positiva effekter. Framförallt kan import från andra EES-länder ske direkt, utan krav på ommärkning, registrering eller förhandsgodkännande. Därutöver slipper tillverkare, importörer och försäljningsställen den idag obligatoriska registreringen. Någon nämnvärd påverkan på exporterande företag kan förslaget inte beräknas ha. Det är svårt att dra några säkra slutsatser hur införandet av det öppna systemet för tredje partskontroll kommer att påverka prisbildningen för kontrollstämpling. För lägre priser talar i och för sig det förhållande att verksamheten konkurrensutsätts, men samtidigt är det osäkert i vilken utsträckning flera organ kommer att söka ackreditering som kontrollorgan.

För SP innebär det föreslagna ändringarna att bolaget kan komma att få konkurrens som kontrollorgan samt att det i så fall måste låta genomföra en ackreditering av verksamheten. Vidare kommer SP, genom att regeringen flyttar över registerfunktionen till SWEDAC förlora intäkter om en miljon kronor.

För konsumenterna innebär de föreslagna ändringarna en ökad valfrihet avseende ädelmetallarbetenas finhalter. De lägre kostnaderna för importerade arbeten bör påverka priset i saluledet. Vidare innebär de föreslagna tillsynsbestämmelserna att en aktiv marknadskontroll kan leda till bättre konsumentskydd.

8 Ikraftträdande m.m.

De ändringar som föreslås i den svenska ädelmetallagstiftningen innefattar tekniska regler som avser krav på varans utformning, benämning och märkning samt förfaranden för bedömning av överensstämmelse som en förutsättning för marknadstillträde. Förslaget avser inte enbart genomförande av bindande EG-rättsakter. Förslaget har därför anmälts till

EG-kommissionen enligt förfarandet i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034). Den frysningsperiod för antagande av författningsförslagen som följer av direktivet har nu löpt ut. Lagen bör träda i kraft den 1 januari år 2000.

För att säkerställa att det hela tiden finns ett behörigt kontrollorgan, dvs. även innan något organ har hunnit erhålla ackreditering för uppgiften enligt den nya lagen bör SP, det organ som utsetts som kontrollorgan av regeringen enligt hittills gällande lagstiftning, få fortsätta att verka som kontrollorgan även utan ackreditering till dess att något organ blivit ackrediterat för uppgiften.

9 Författningskommentar

1 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 § i lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten (1986 års lag).

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Eftersom vissa bestämmelser i lagen även omfattar tillverkare av ädelmetallarbeten har i *första stycket* tillagts att lagen även avser yrkesmässig tillverkning av ädelmetallarbeten. Skälen härför framgår av avsnitt 6.2.1.

I förhållande till tidigare lags lydelse sänks i *andra stycket* kravet på ädelmetallinnehåll i guldarbeten från 585 tusendelar till 375 tusendelar, i silverarbeten från 830 tusendelar till 800 tusendelar och i platinaarbeten från 950 tusendelar till 850. Detta görs för att anpassa den svenska lagstiftningen till den ISO-standard som finns för ädelmetallarbeten samt att öka möjligheterna till acceptans av ädelmetallarbeten härstammande från andra länder inom EES.

2 - 4 §§

Paragraferna motsvarar 2-4 §§ i 1986 års lag.

5 §

Paragrafen motsvarar 5 § och 10 § andra stycket i 1986 års lag.

I paragrafen ges bestämmelser om ansvarsstämplar. Det *andra stycket* förtydligas i förhållande till nuvarande lags lydelse så att det klart framgår att det endast är tillverkare i Sverige och företag i Sverige som tar in och själv namnstämplade ädelmetallarbeten från andra länder som behöver registrera sin namnstämpel. Bemyndigandet till regeringen att utse det organ som skall registrera och godkänna namnstämplade flyttas från nuvarande lags 10 § andra stycke.

Genom ett i förhållande till nuvarande lag nytt *tredje stycke* möjliggörs acceptans av namnstämplade ädelmetallarbeten från andra EES-länder. Ändringen syftar till att uppfylla Sveriges förpliktelser enligt EG-rätten genom att inte längre kräva obligatorisk stämpling i Sverige av de arbeten från andra EES-länder som redan har en tillfredsställande namnstämpling.

Bestämmelsen har utformats efter synpunkter från lagrådet.

6 §

Paragrafen motsvarar 6 § i 1986 års lag.

Paragrafen reglerar användning av ansvarsstämplar. I förhållande till nuvarande lags lydelse görs den inskränkningen i *första stycket* att namnstämpel enligt de svenska reglerna krävs om arbetet är försett med ortsmärke eller årsbeteckning från Sverige. Ändringen är en följd av att lagen i dess nya lydelse kommer att godta namnstämplade registrerade i andra EES-länder. Med den nya lydelsen avses att förtydliga att arbeten försedda med årsbeteckningar och ortsmärken från andra EES-länder inte behöver förses med en svensk namnstämpel enbart av den anledningen.

7 §

Paragrafen motsvarar delvis 7 § i 1986 års lag.

För arbeten tillverkade i Sverige skall även fortsättningsvis ansvarsstämpling ske genom tillverkarens försorg. Beträffande importerade arbeten som har ansvarsstämplats av tillverkaren görs den ändringen att dessa inte längre behöver ansvarsstämplas av importören. Givetvis får importören även fortsättningsvis ansvarsstämpla sådana arbeten. Det formella kravet på ansvarsstämpling genom importörens försorg gäller dock enbart för arbeten som inte har ansvarsstämplats av tillverkaren.

Bestämmelsen har utformats efter förslag från lagrådet, som anmärkt att den utformning lagrummet har i lagrådsremissen lätt kan ge den föreställning att med tillverkare i detta sammanhang avses endast inhemska producenter, vilket inte är korrekt.

8 §

Paragrafen motsvarar 8 § i 1986 års lag.

Paragrafen reglerar förutsättningarna för kontrollstämpling och vilka organ som får utföra sådan stämpling. I *första stycket* förtydligas att kontrollstämplingen är frivillig. Samtidigt slås det fast att de organ som utför kontrollstämpling skall vara ackrediterade för uppgiften. Ändringen innebär att SP:s monopol som kontrollorgan avskaffas och att det istället införs en ordning där alla kontrollorgan som är kompetensbedömda för uppgiften av SWEDAC får utföra stämplingen. I och med denna förändring uppnås ett öppet system för kontrollstämpling som står i överensstämmelse med riksdagens principbeslut om öppna system för teknisk provning och kontroll. Som en följd härav innehåller den nya lagen ingen motsvarighet till nuvarande lags 12 a §.

9 §

Paragrafens första stycke motsvarar 9 § i 1986 års lag. I andra stycket införs en bestämmelse med innebörd att arbeten från andra EES-länder får behålla de stämplarna de är försedda med enligt reglerna i ursprungslandet. Detta gäller oavsett förbudet i första stycket mot förväxlingsbara stämplarna.

Bestämmelsen, som är en sammanslagning av lagrådsremissens 9 och 10 §§, har utformats efter förslag från lagrådet. Resterande paragrafer har i förhållande till lagrådsremissen följaktligen fått nya nummer.

10 §

Paragrafen motsvarar delvis 11 § i 1986 års lag och innehåller bestämmelser om avgift för registrering. En följd av det öppna system som införs genom den föreslagna lagen är att avgifterna för kontroll inte längre behöver fastställas av staten. Det finns därför ingen bestämmelse om detta i den nya lagen.

10 § i 1986 års lag avser registrering av tillverkare, importörer och försäljningsställen samt registrering av namnstämplarna. Registreringsplikten för tillverkare, importörer och försäljningsställen avskaffas genom den nya lagen. Regeln om registrering av namnstämplarna flyttas till 5 §.

11 §

Paragrafen motsvarar 12 § i 1986 års lag.

Paragrafen innehåller bemyndigandebestämmelser. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om de ackrediterade organens verksamhet och de kontrollformer som skall användas för att fastställa finhalter.

12 §

Paragrafen motsvarar delvis 13 § i 1986 års lag. Skälen för den ändrade lydelsen framgår av avsnitt 6.4.3.

13 §

Paragrafen saknar motsvarighet i 1986 års lag. I den lagen saknas helt bestämmelser om myndighetstillsyn över produkter som faller inom lagens tillämpningsområde. De nya tillsynsbestämmelserna i 13-15 §§ syftar till att skapa förutsättningar för en effektiv myndighetstillsyn över lagens efterlevnad. I denna ingår bl.a. möjlighet för tillsynsmyndigheten att meddela förbud och förelägganden förenade med vite. Någon motsvarighet till nuvarande lags speciella straffrättsliga bestämmelser finns inte längre. Däremot kan givetvis brottsbalkens bestämmelser, främst om bedrägeri- och förfalskningsbrott, vara tillämpliga.

14 §

Paragrafen saknar motsvarighet i 1986 års lag.

Paragrafen reglerar tillsynsmyndighetens möjlighet att hos den som yrkesmässigt tar befattning med ädelmetallarbeten få tillgång till lokaler, upplysningar m.m. för att kunna bedriva en effektiv tillsyn.

15 §

Paragrafen saknar motsvarighet i 1986 års lag.

Den ger tillsynsmyndigheten rätt att vidta erforderliga åtgärder för att åstadkomma rättelse, t.ex. genom att meddela förbud att saluföra viss produkt, eller föreläggande om återkallelse av en viss produkt från marknaden. Ett sådant förbud eller föreläggande får förenas med vite.

16 §

Paragrafen saknar motsvarighet i 1986 års lag.

Den ger möjlighet till överprövning av tillsynsmyndighetens beslut enligt den gängse gången i förvaltningsmål.

Promemorian EG-anpassning och genomförande av öppna system i svensk ädelmetallagstiftning – Sammanfattning

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC, fick i uppdrag av regeringen att utreda den svenska ädelmetallagstiftningens överensstämmelse med EG-rätten samt övergången till ett öppet system för kontrollstämpling av ädelmetallarbeten. Utredningen redovisades den 30 juni 1998.

Uppdraget var föranlett av att den nuvarande svenska ädelmetallagstiftningens är dåligt anpassad till de åtaganden som följer av Sveriges EU-medlemskap, främst principen om fri varuörlighet inom gemenskapen, samt riksdagens principbeslut från 1992 om övergång till öppna system för teknisk provning och kontroll.

Utredningens huvudsakliga slutsatser och förslag var följande:

- Sveriges internationella åtaganden, liksom svensk industris behov av att i Sverige kunna få utfört kontroll och stämpling av ädelmetallarbeten som garanterar tillträde till andra EES-länders marknader, talar för att Sverige bör behålla en särreglering av ädelmetallområdet.
- En anpassning av finhalterna för ädelmetallarbeten bör ske till de som gäller enligt förslag till EG-direktiv och ISO-standardens nominella nivåer, innebärande 375, 585, 750, 916 och 999 tusendelar för guld, 800, 925 och 999 tusendelar för silver och 850, 900, 950 och 999 tusendelar för platina. Vidare föreslås att de tillåtna negativa avvikelserna avskaffas samt att namnstämplarna som är registrerade hos ansvariga organ i andra EES-länder skall jämföras med svenska namnstämplarna utan krav på registrering i Sverige.
- Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB:s monopol som kontrollorgan bör avskaffas och ersättas av ett öppet system där kontrollstämpling får utföras av organ ackrediterade för uppgiften enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll.
- Registreringsplikten för tillverkare, försäljningsställen och importörer kan avskaffas.
- Tillsynsbestämmelser bör införas som bemyndigar SWEDAC att utöva tillsyn över lagstiftningens efterlevnad.

Promemorian EG-anpassning och genomförande av öppna system i svensk ädelmetallagstiftning – Lagförslag

Prop. 1998/99:102
Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:985) om handel med ädelmetallarbeten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten

dels att 12 a § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 5, 6, 8, 10–12, 14 och 15 §§ samt rubriken närmast före 14 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 16 och 17 §§ samt en rubrik närmast före 17 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på yrkesmässig handel med ädelmetallarbeten.

Med ädelmetallarbeten avses arbeten av guld, silver eller platina som innehåller, om arbetet är utfört av

guld, 585 tusendelar eller mer fint guld,

silver, 830 tusendelar eller mer fint silver,

platina, 950 tusendelar eller mer fin platina,

med en tillåten avvikelse nedåt för guld och platina av fem tusendelar samt för silver av åtta tusendelar.

Lagen gäller inte sådana arbeten som är avsedda uteslutande för medicinsk, vetenskaplig eller industriell användning eller uppenbarligen har antikvariskt värde.

Med ädelmetallarbeten avses arbeten av guld, silver eller platina som innehåller, om arbetet är utfört av

guld, 375 tusendelar eller mer fint guld,

silver, 800 tusendelar eller mer fint silver,

platina, 850 tusendelar eller mer fin platina.

5 §

Ansvarsstämplar är tillverkarens eller importörens namnstämpel, finhaltsstämpel, ortsmärke och årsbeteckning.

Namnstämpel skall vara godkänd och registrerad enligt 10 § andra stycket för att få anbringas.

Svensk tillverkarens eller importörens namnstämpel skall vara godkänd och registrerad av det organ regeringen bestämmer för att få anbringas.

Med namnstämpel enligt denna lag jämföras sådan namnstämpel som är registrerad hos offentligt organ i något annat land inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

6 §

Ett ädelmetallarbete av guld eller platina skall vid saluhållande eller försäljning vara försett med finhaltsstämpel och namnstämpel. Namnstämpel behövs inte, om arbetet är kontrollstämplat enligt 8 §. Namnstämpel krävs dock alltid, om arbetet är försett med ortsmärke eller årsbeteckning.

Ett ädelmetallarbete av guld eller platina skall vid saluhållande eller försäljning vara försett med finhaltsstämpel och namnstämpel. Namnstämpel behövs inte, om arbetet är kontrollstämplat enligt 8 §. Namnstämpel *enligt 5 § andra stycket* krävs dock alltid, om arbetet är försett med *svenskt* ortsmärke eller *svensk* årsbeteckning.

Om i ett ädelmetallarbete som saluhålls eller försäljs ingår någon del av annan metall eller annat ämne enligt 2 §, skall detta vara angivet på denna del, om inte tillverkningstekniska hinder möter.

8 §

Ädelmetallarbeten som har försetts med finhaltsstämpel *skall* på begäran kontrolleras med avseende på finhalt av det organ som regeringen bestämmer (kontrollorganet). Om organet finner att den uppgivna finhalten är riktig, skall organet bekräfta detta med en kontrollstämpel.

Ädelmetallarbeten som har försetts med finhaltsstämpel *kan* på begäran kontrolleras med avseende på finhalt av *ett organ ackrediterat för uppgiften enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll* (kontrollorganet). Om organet finner att den uppgivna finhalten är riktig, skall organet bekräfta detta med en kontrollstämpel.

Om arbetet inte kan kontrollstämpas utan att det skadas, får organet i stället utfärda bevis om att arbetet uppfyller fordringarna för kontrollstämpling.

Med kontrollstämpel enligt första stycket jämföras kontrollstämpel från ett kontrollorgan i något annat EES-land under förutsättning att organet är oberoende och kontrollen kan bedömas som likvärdig.

10 §²

Den som yrkesmässigt inom landet tillverkar eller försäljer ädelmetallarbeten av guld eller platina eller till landet inför sådana arbeten skall vara registrerad hos kontrollorganet. Detsamma gäller den

På ett arbete får finnas stämplat som skall användas enligt bestämmelser i något annat land inom den Europeiska ekonomiska gemenskapen.

² Senaste lydelse 1993:696.

som yrkesmässigt inom landet tillverkar eller till landet inför ädelmetallarbeten av silver, som förses med ansvarsstämpel.

Kontrollorganet prövar frågor om godkännande och registrering av tillverkares och importörers namnstämplor.

11 §

För kontroll enligt 8 § skall en avgift betalas till kontrollorganet. Detsamma skall gälla för registrering enligt 10 §. Avgift för registrering skall betalas årligen så länge registreringen består.

För kontroll enligt 8 § skall en avgift betalas till kontrollorganet. Detsamma skall gälla för registrering enligt 5 §. Avgift för registrering skall betalas årligen så länge registreringen består.

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

1. meddela ytterligare föreskrifter om ansvarsstämplor, kontrollstämplor och annan märkning enligt denna lag,

2. fastställa avgifter enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

1. meddela ytterligare föreskrifter om ansvarsstämplor, kontrollstämplor och annan märkning enligt denna lag,

2. fastställa avgifter enligt denna lag

3. *meddela närmare föreskrifter om de ackrediterade organens verksamhet och de kontrollformer som skall användas i samband med kontrollstämpling.*

Påföljder m.m.

Tillsyn

14 §

Till böter eller fängelse i högst i sex månader döms, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken, den som uppsåtligt eller av oaktsamhet

1. saluhåller eller försäljer ädelmetallarbeten eller andra arbeten i strid mot 3 eller 6 §.

2. anbringar stämplor eller andra märken i strid mot denna lag eller föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, eller bryter mot skyldighet som följer av 7 § tredje meningen,

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

3. inte iakttar registreringskyldighet enligt 10 §,

4. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 13 §.

I ringa fall döms inte till ansvar.

15 §

Ett arbete, som saluhålls i strid mot denna lag, eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

En näringsidkare är skyldig att på anmaning av tillsynsmyndigheten

1. lämna tillsynsmyndigheten tillträde till utrymmen där ädelmetallarbeten förvaras,

2. lämna de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få hjälp av polis för att genomföra åtgärd som avses i första stycket.

16 §

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av denna lag skall efterlevas. Ett sådant föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Överklagande

17 §

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1998/99:102
Bilaga 3

Följande remissinstanser har yttrat sig:

Göteborgs tingsrätt, Länsrätten i Göteborg, Rikspolisstyrelsen (RPS), Socialstyrelsen, Generaltullstyrelsen (GTS), Riksrevisjonsverket (RRV), Ekonomistyrningsverket (ESV), Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, SIS - Standardiseringen i Sverige, Patent- och registreringsverket (PRV), Kommerskollegium, Konsumentverket, Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut AB Swedish association for Testing and Inspection (SWETIC), Sveriges Konsumentråd, Företagarnas Riksorganisation, Sveriges hantverks- och småföretag, Konsumenter i Samverkan, Guldsmedsmästarnas Riksförbund, Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbund, Guldsmedsbranchens leverantörförbund, Statstjänstemannaförbundet och SACO-föreningen vid SP.

Följande remissinstanser har ej besvarat eller förklarat sig avstå från att lämna synpunkter på remissen:

Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Generaltullstyrelsen (GTS), Svenska Handelskammarförbundet, Svensk Handel, Sveriges industriförbund, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges försäkringsförbund, Sveriges Konsumentråd, Företagarnas Riksorganisation.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om handel med ädelmetallarbeten

Härigenom föreskrivs³ följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag tillämpas på yrkesmässig handel med ädelmetallarbeten.

Med ädelmetallarbeten avses arbeten av guld, silver eller platina som innehåller, om arbetet är utfört av

guld, 375 tusendelar eller mer fint guld,

silver, 800 tusendelar eller mer fint silver,

platina, 850 tusendelar eller mer fin platina,

med en tillåten avvikelse nedåt för guld och platina av fem tusendelar samt för silver av åtta tusendelar.

Lagen gäller inte sådana arbeten som är avsedda uteslutande för medicinsk, vetenskaplig eller industriell användning eller uppenbarligen har antikvariskt värde.

2 § I ett ädelmetallarbete får ingå, förutom delar av guld, silver eller platina samt legeringar av dessa metaller, delar av annan metall eller annat ämne under förutsättning att varje sådan del är lätt skönjbar och till utseendet tydligt skiljer sig från ädelmetallen.

Om tillverkningstekniska skäl föranleder det eller om det krävs för att arbetet skall fylla sin praktiska uppgift, får det även i annat fall ingå delar av annan metall eller annat ämne.

3 § När arbeten som innehåller guld, silver eller platina saluhålls eller säljs inom landet får endast arbeten som uppfyller kraven enligt 1 och 2 §§ utges för att vara ädelmetallarbeten eller vara utförda av guld, silver eller platina. Vid saluhållande eller försäljning av arbeten med lägre halt sådan metall får det anges att arbetet innehåller guld, silver eller platina. Det måste dock tydligt framgå att arbetet innehåller lägre halt ädel metall än ett ädelmetallarbete.

Stämplor m. m.

4 § Med ansvarsstämplor avses stämplor som är avsedda uteslutande för ädelmetallarbeten. De får endast anbringas på sådana arbeten.

5 § Ansvarsstämplor är tillverkarens eller importörens namnstämpel, finhaltstämpel, ortsmärke och årsbeteckning.

³ Se Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 398L0034).

En svensk tillverkares eller importörs namnstämpel skall vara godkänd och registrerad av det organ regeringen bestämmer för att få anbringas.

Med namnstämpel enligt denna lag jämställs sådan namnstämpel från något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för vilken det genom registrering hos ett offentligt organ eller något annat likvärdigt sätt går att identifiera den som anbringat stämpeln.

6 § Ett ädelmetallarbete av guld eller platina skall vid saluhållande eller försäljning vara försett med finhaltsstämpel och namnstämpel. Namnstämpel behövs inte om arbetet är kontrollstämplat enligt 8 §. Namnstämpel enligt 5 § andra stycket krävs dock alltid om arbetet är försett med ett svenskt ortsmärke eller en svensk årsbeteckning.

Om i ett ädelmetallarbete som saluhålls eller säljs ingår någon del av annan metall eller annat ämne enligt 2 §, skall detta vara angivet på denna del, om inte tillverkningstekniska hinder möter.

7 § Ansvarsstämpling skall göras genom tillverkarens eller importörens försorg. Som tillverkare anses även den som yrkesmässigt har givit någon annan i uppdrag att utföra ädelmetallarbeten. Tillverkaren och importören ansvarar för att utförda ädelmetallarbeten motsvarar de anbringade ansvarsstämplarna.

8 § En tillverkare eller importör kan låta ett organ (kontrollorganet) som är ackrediterat för uppgiften enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll kontrollera finhalten i ett ädelmetallarbete som har försetts med finhaltsstämpel. Om kontrollorganet finner att den uppgivna finhalten är riktig, skall organet bekräfta detta med en kontrollstämpel.

Om arbetet inte kan kontrollstämplas utan att det skadas, får organet i stället utfärda bevis om att arbetet uppfyller fordringarna för kontrollstämpling.

Med kontrollstämpel enligt första stycket jämställs kontrollstämpel från ett kontrollorgan i något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet under förutsättning att organet är oberoende och kontrollen kan bedömas som likvärdig.

9 § Ädelmetallarbeten eller arbeten som inte till utseendet tydligt skiljer sig från sådana får inte förses med stämplat eller andra märken som lätt kan förväxlas med stämplat enligt denna lag.

10 § På ett arbete får det finnas stämplat som används enligt bestämmelser i något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Avgift

11 § För registrering enligt 5 § skall en avgift betalas till det organ som utsetts av regeringen. Avgift för registrering skall betalas årligen så länge registreringen består.

Bemyndiganden

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får

1. meddela ytterligare föreskrifter om ansvarsstämplar, kontrollstämplar och annan märkning enligt denna lag,
2. fastställa avgifter enligt denna lag,
3. meddela närmare föreskrifter om de ackrediterade organens verksamhet och de kontrollformer som skall användas i samband med kontrollstämpling.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge undantag eller avvikelse från denna lag, om det behövs med hänsyn till överenskommelse med främmande stat eller till internationellt ekonomiskt samarbete eller om det annars finns särskilda skäl. Ett medgivande får förses med villkor.

Tillsyn

14 § Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

15 § En näringsidkare är skyldig att på uppmaning av tillsynsmyndigheten

1. lämna tillsynsmyndigheten tillträde till utrymmen där ädelmetallarbeten förvaras,
2. lämna de upplysningar, handlingar, varuprover och liknande som behövs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få hjälp av polis för att genomföra de åtgärder som avses i första stycket.

16 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag och föreskrifter meddelade med stöd av denna lag skall efterlevas. Ett sådant föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Överklagande

17 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller beslut med tillämpning av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000, då lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten skall upphöra att gälla.

2. Intill dess att det i Sverige har utsetts sådana ackrediterade organ som avses i 8 § får motsvarande uppgifter utföras av det organ som regeringen har utsett enligt lagen (1986:985) om handel med ädelmetallarbeten.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-04-30.

Närvarande: f.d. justitierådet Per Jermsten, justitierådet Ingegerd Westlander, regeringsrådet Susanne Billum.

Enligt en lagrådsremiss den 22 april 1999 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om handel med ädelmetallarbeten.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Sven Jönson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

1 §

I första stycket anges att lagen tillämpas på "yrkesmässig handel" med ädelmetallarbeten. Definitionerna av vad som avses med ädelmetallarbeten ges i paragrafens andra stycke.

I bl.a. 5 § görs åtskillnad mellan tillverkare och importör. I 15 § används den sammanfattande beteckningen näringsidkare.

Visserligen kan även den tillverkare som levererar hela sin produktion till en enda grossist sägas bedriva handel med den aktuella varan. Men primärt framstår det ändå som mer naturligt att beteckna honom som tillverkare. Med hänsyn härtill och till vad nyss sagts om förekomsten av skilda beteckningar på de kategorier som lagtexten gäller ifrågasätter Lagrådet om inte orden "tillverkning av och" lämpligen bör föras in efter ordet "yrkesmässig" i första stycket.

5 §

Beträffande andra stycket i denna paragraf förordar Lagrådet att de avslutande orden "för att få anbringa" flyttas fram till efter ordet "skall".

Tredje stycket avser enligt författningskommentaren att klargöra att det inte längre krävs obligatorisk stämpling i Sverige av ädelmetallarbeten från andra EES-länder som redan har "en tillfredsställande namnstämpling". Enligt Lagrådets mening skulle denna avsikt med bestämmelsen komma till bättre och tydligare uttryck om stycket ges följande lydelse:

"Med en namnstämpel enligt denna lag jämställs namnstämpel från något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) om stämpeln har registrerats hos ett offentligt organ eller det på annat tillfredsställande sätt går att identifiera den som har anbringat stämpeln".

Införs i stycket på förslaget sätt en förkortad beteckning på Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan bokstavskombinationen EES sedan användas i föreslagna 8 § tredje stycket och 10 §.

7 §

I paragrafens första mening anges att ansvarsstämpling skall göras "genom tillverkarens eller importörens försorg."

De citerade orden kan lätt ge den föreställningen att med tillverkare i detta sammanhang avses endast inhemska producenter. Detta är emellertid inte korrekt. Med hänsyn härtill förordar Lagrådet att första meningen i paragrafen ersätts med följande två meningar:

"Ansvarsstämpling skall göras genom tillverkarens försorg. Importerade arbeten som inte ansvarsstämplats av tillverkaren skall stämplas genom importörens försorg".

Lagrådet föreslår vidare att ordet "och" i paragrafens sista mening byts ut mot ordet "respektive".

9 och 10 §§

I den första av dessa paragrafer ges bestämmelser om att ädelmetallarbeten eller liknande arbeten inte får förses med stämplars eller andra märken som lätt kan förväxlas med "stämplars enligt denna lag".

Av den föreslagna 10 § följer att det på ett arbete (därmed torde i sammanhanget avses endast ädelmetallarbete) får finnas stämplars som "används" enligt bestämmelser i något annat land inom EES.

Enligt författningss kommentaren gäller vad som sägs i 10 § oberoende av förbudet mot förväxlingsbara stämplars i föregående paragraf. För att detta skall framgå av lagtexten föreslår Lagrådet att ifrågavarande bestämmelser förs samman till en enda paragraf, 9 §, i vilken ett andra stycke ges följande lydelse:

"På ett ädelmetallarbete får dock alltid finnas stämplars som anbringats enligt bestämmelser i något annat land inom EES."

Följs detta förslag skall resterande paragrafer ges nya nummer, nämligen 10-16 §§.

13 §

I paragrafen föreskrivs att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge undantag eller avvikelser från den föreslagna lagen, om det behövs med hänsyn till överenskommelse med främmande stat eller internationellt ekonomiskt samarbete eller om det annars finns särskilda skäl. Det anges också att ett medgivande får förses med villkor.

Lagrummet innebär att regeringen ges en generell fullmakt att förordna om avvikelser från lagens övriga bestämmelser. Detta kan inte godtas från grundlagssynpunkt. Enligt Lagrådets mening bör det därför undersökas vilket behov som kan finnas av bestämmelser som avviker från dem som den föreslagna lagen innehåller, varefter dessa bestämmelser och behovet av undantag bör preciseras i själva lagen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 maj 1999

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Schori, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: Mona Sahlin

Regeringen beslutar proposition Handel med ädelmetallarbeten

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om handel med ädelmetallarbeten	11 och 12 §§	
